

Algunes claus per a un ensenyament autocentrat

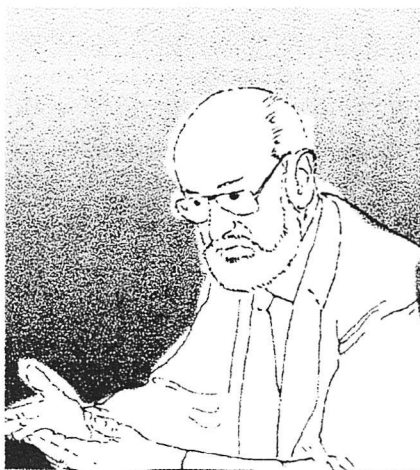
Bernat Joan i Marí

Quan la revista PISSARRA decidí dedicar un número d'homenatge a la figura del nostre poeta, intel·lectual i defensor de la llengua, la cultura i la nació catalanes, Josep Maria Llompart i em fou demanat un article, vaig pensar que una bona contribució seria reflexionar -una mica en la línia que Llompart ha fet amb els seus discursos dins la tasca de difusió de la cultura catalana- sobre les claus d'un ensenyament autocentrat (és a dir, catalanocèntric).

L'ESTIGMA DE LES CULTURES MINORITZADES: EL CENTRE ÉS FORA

Una cultura minoritzada és, per definició, la cultura pròpia d'una gent que és alienada -conscientment, de forma planificada- per l'acció d'un poder exterior. Els membres de la cultura minoritzada no poden considerar-se a ells mateixos si no és a través de la visió d'uns altres, de forma que la realitat sempre se'ls apareix distorsionada. D'aquí sorgeix l'autoodi, la menysvaloració de les pròpies característiques, el sentiment d'inferioritat, el passotisme, això que en sociolingüística se'n deia diglòssia, i un llarg etcètera que encara hi podríem afegir.

La clau d'aquest desenfocament és molt clara: el centre sempre es troba fora. Jean-Louis

Calvet, en el seu excel·lent *LINGÜÍSTICA I COLONIALISME*, explica com a les colònies franceses d'Àsia, els nens i nenes aborígens d'aquelles terres repeteixen contínuament allò d'"els nostres avantpassats, els gals..." L'exemple ens mostra una aberració que no està tan superada com algú podria suposar, en el nostre propi context. (Ja sé que no vivim a l'Arxipèlag de Nova Caledònia, però vivim a un arxipèlag, a fi de comptes, que no té res d'ibèric ni de llatinoamericà, per molt que avui dia hi hagi una certa tendència a fer-nos part d'ambdues històries).

El fet mateix de decidir lluitar per la pròpia llengua, per la cultura del país, és ja un element determinant de cara a prendre consciència de les dimensions del propi espai com a societat, del propi espai cultural. En aquest

sentit, consider que la contribució de Josep Maria Llompart, a les Illes Balears, en la difusió de la consciència de catalanitat i de recuperació de la memòria històrica, ha estat força important. Qui escriu aquestes línies va descobrir el "*sapiau, senyors, que tots som catalans*" de Joanot Colom a través de la lectura d'un discurs del nostre poeta i intel·lectual.

Aquest autocentrament no ha de ser una tasca només del sistema d'ensenyament, però aquest hi ha de contribuir decisivament. Cal educar els nostres estudiants en el sentit que el centre, d'alguna manera som nosaltres, i que la realitat només es pot capir sense desenfocaments a través d'aquesta clara consciència. Sapiau, senyors (i senyores), que tots som catalans. (Tots els que ho som, és clar...) Qui ha dit que el centre del nostre país és a Madrid? Quin ensenyant pot difondre això entre els infants que han après d'ell/a?

LA LLENGUA, ELEMENT FONAMENTAL, PERÒ NO ÚNIC

A l'hora de bastir un ensenyament autocentrat (catalanocèntric), la llengua constitueix un mitjà essencial -no és possible estar centrat sobre un mateix usant com element vehicular la

llengua d'una altra comunitat nacional-, però no únic. Resulta perfectament possible (i, òbviament, en tenim massa exemples a l'abast) vehicular en català uns continguts plenament espanyolitzats (alienats). Aleshores es produeix un tipus de disfunció que difícilment es pot arribar a corregir. Quin sentit té vehicular en català -mitjà propi de la nostra comunitat nacional- uns continguts desarrelats, que entren en contradicció, precisament, amb el mitjà lingüístic utilitzat?

Amb una certa intenció provocadora (però amb més raó que un sant, suposant que els sants siguin excepcionalment raonables), amb una saludable intenció provocadora, en rector de la Universitat de les Illes Balears, Nadal Batle, ha denunciat TV3, Televisió de Catalunya, com un

agent espanyolitzador. Per motiu de la seva llengua vehicular? És clar que no. Per què, doncs? Precisament pels continguts que s'hi vehiculen, per la ideologia que es traspua a través dels seus serveis informatius, etc.

Si un ensenyament vehiculat en una determinada llengua minoritzada no assoleix els èxits que de vegades se n'esperen (pólvores màgiques per a tot tipus de normalitzacions) pot ser precisament perquè existeix una disfunció entre el mitjà lingüístic utilitzat i els continguts vehiculats. No basta que la llengua de l'escola, a les nostres illes, sigui el català, sinó que cal elaborar uns programes educatius catalanocèntrics, destinats a formar els ciutadans de demà de la futura Catalunya lliure en el context d'uns Estats Units d'Europa. El vent de la història és ben

clar que bufa en aquesta direcció (i si bufàs en direcció contrària seria missió nostra de fer-li canviar el sentit) i cal que hi adaptem allò que ensenyam, de manera que la nostra voluntat de normalitzadors es realitzi -valga la redundància- amb tota normalitat en el context de l'activitat educativa.

Caldrà, doncs, ensenyar Geografia de Catalunya (països catalans), Història de Catalunya, etc., de manera que el punt de referència per als al·lots i al·lotes que estudien a la nostra terra sigui el nostre país. No podem permetre que continui l'aberració d'anomenar "llevant" dins les nostres aules a les terres que ens cauen a ponent. Hem d'acabar amb els disbarats de dir les coses a l'inrevés.

Eivissa. Novembre 1992

Un acte electoral dels Nacionalistes d'Esquerra. Foto: Arxiu Xesc Amengual.